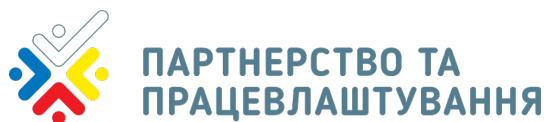

2019

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЕКТ

**СОЦІАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬ
ТРУДОВОГО МІГРАНТА
З УКРАЇНИ**

Проект реалізовано дослідницьким центром «Центр соціальних досліджень» Національного університету «Острозька академія» з ініціативи Foreign Personnel Service й Польсько-української господарчої палати в рамках соціальної кампанії «Партнерство та працевлаштування»

Зміст

Вступ	4
Варто замислитися	6
Блок I. Географія трудових мандрів	8
Блок II. Економічна скрута як причина четвертої хвилі міграції	18
Блок III. Кваліфікація та реальність	20
Блок IV. Віза VS безвіз	22
Блок V. Агентство – ворог чи друг?	24
Блок VI. Робочі плани трудового мігранта	26
Блок VII. Із мігранта в емігранта	32
Блок VIII. Witamy w Polsce	34
Блок IX. Оптимальне місце праці	38
Блок X. Демографічний профіль сучасного мігранта	40
Методологія дослідження	41

Вступ

Шановні пані та панове,

Із приємністю пропонуємо вашій увазі результати дослідницького проекту «Соціальний профіль трудового мігранта з України». Проект реалізовано дослідницьким центром «Центр соціальних досліджень» Національного університету «Острозька академія» з ініціативи Foreign Personnel Service й Польсько-української господарчої палати в рамках соціальної кампанії «Партнерство та працевлаштування».

Не секрет, що вже кожна п'ята польська фірма працевлаштовує українців. І ця тенденція не спадатиме й протягом наступних років. Проте, наприкінці 2018 року українські мігранти, а разом з ними й польські роботодавці, із напруженістю очікували на відкриття трудового ринку Німеччини. Для мігрантів – це шанс на вищі заробітки, але для польських підприємців такий крок означає відтік сумлінних і працьовитих українців до сусідньої країни, а як результат – значний дефіцит робочих рук.

У дослідженні ми намагалися прослідкувати настрої й очікування українських трудових мігрантів. Тому цільовою групою було обрано українських громадян, які вже мали досвід роботи в Польщі. Чи обиратимуть вони Польщу й надалі? На які зустрічні кроки очікують з боку роботодавців, агентств з працевлаштування і приймаючої держави? Що впливатиме на рішення трудового мігранта продовжити своє перебування в Польщі?

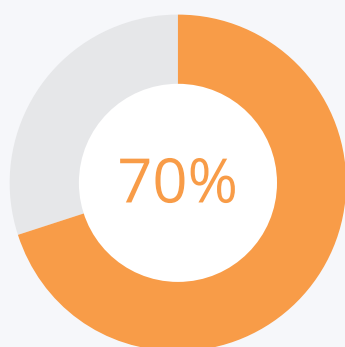
Над результатами опитування слід замислитися не лише польській стороні. Занадто красномовними є причини вирушення українців на заробітки, основною з яких лишається економічне становище у власній державі. Водночас, не може не тішити причина відмови від виїзду за кордон, що зустрічалася нам у відповідях, а саме «маю роботу в Україні».

З огляду на добросусідські відносини між нашими державами, Польщі було б набагато приємніше на рівних конкурувати з Україною у боротьбі за робочі руки. А тому, із найщирішими побажаннями економічного зростання Україні, запрошуємо Вас до ознайомлення з результатами цікавого дослідження.

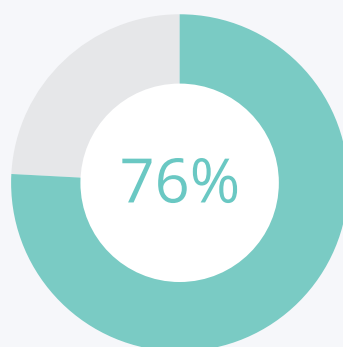
**З повагою,
Павел Кулага**

Голова Комітету з питань міграції та працевлаштування
Польсько-української господарчої палати

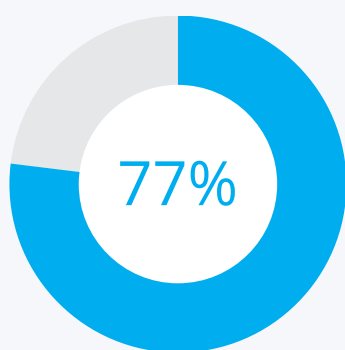
Варто замислитися

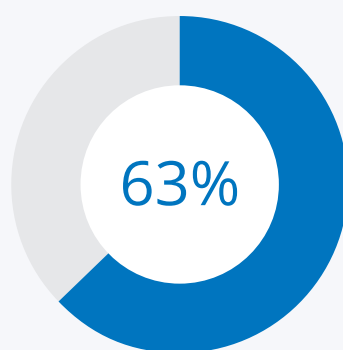
українців оцінюють досвід роботи в Польщі як позитивний

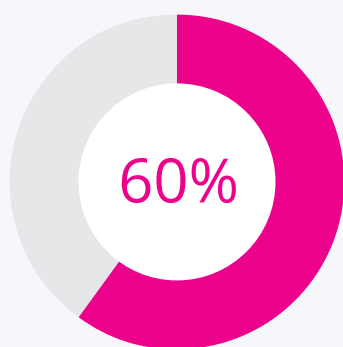
українців вирушають на заробітки через складну економічну ситуацію в країні

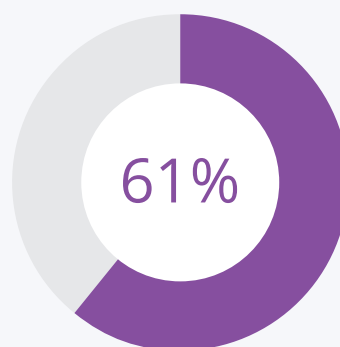
заробітчан виконують роботу нижче свого кваліфікаційного рівня

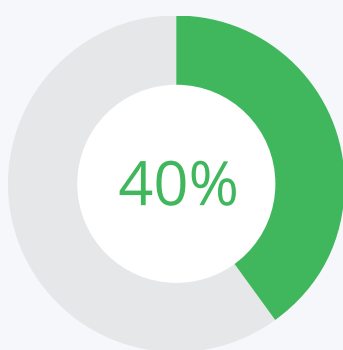
трудоих мігрантів скористалися послугами агентств із працевлаштування

українців оберуть Польщу як
країну для працевлаштування
у 2019 році

українців не проти обрати
Польщу для постійного місця
проживання

наважаться на довготривале
працевлаштування в Польщі за
умови зростання заробітної платні

Блок I. Географія трудових мандрів

Впровадження безвізового режиму підштовхнуло українців до першого виїзду на роботу за кордон, особливо тих, хто вже мав біометричний паспорт. Вперше у 2017 році поїхали на заробітки 30% опитаних, у 2018 році – 25%.

В якому році Ви вперше поїхали працювати за кордон?

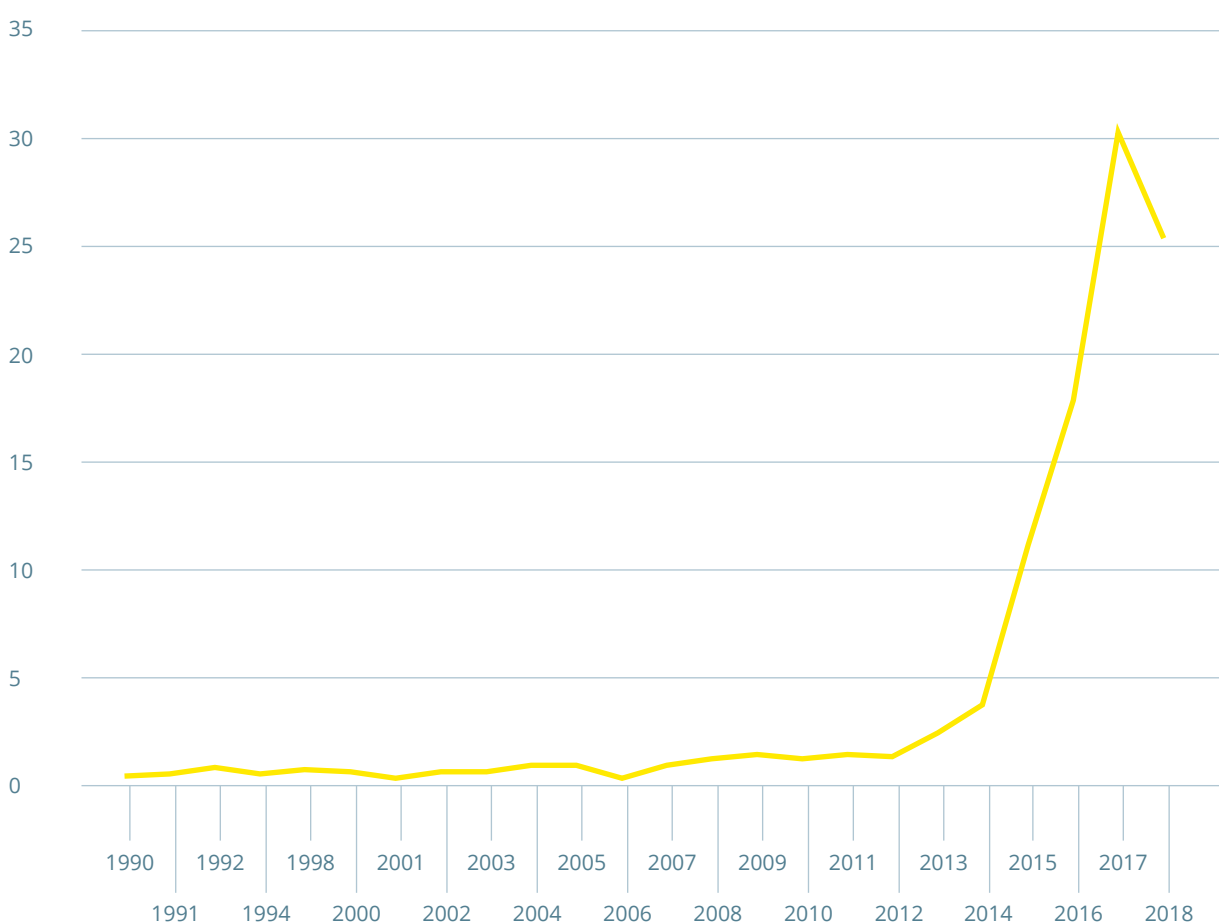

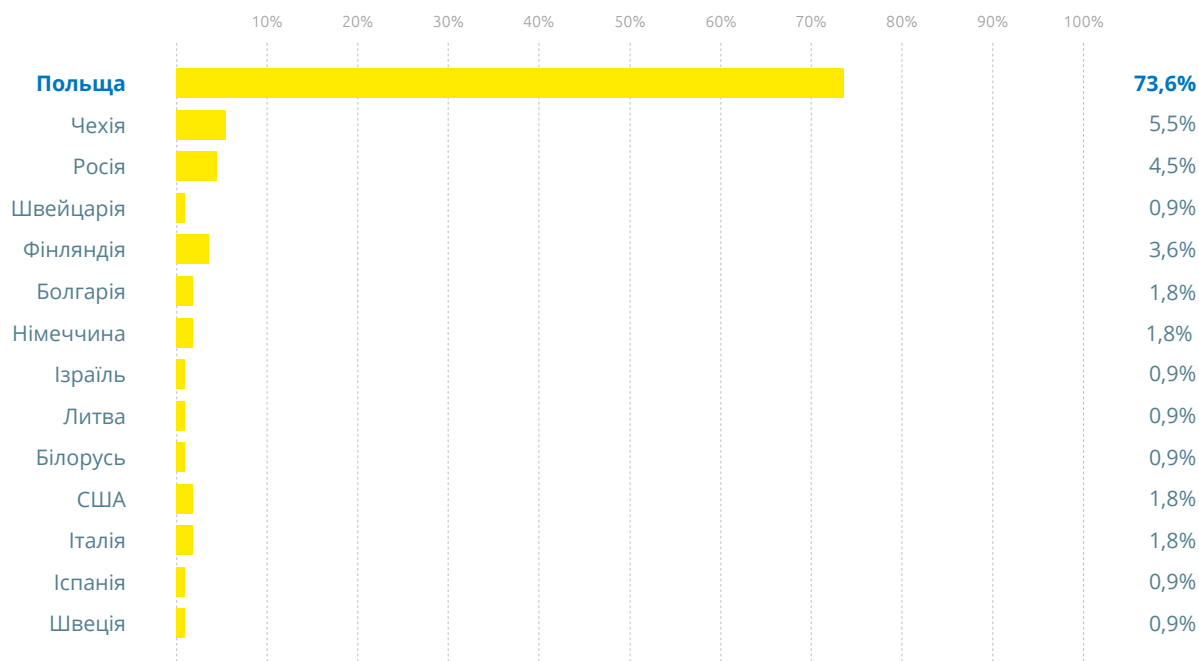
Рисунок 1

І не дивно, що країною для першого трудового досвіду була обрана Польща, адже це єдина країна у ЄС, що надала українцям можливість легального працевлаштування в рамках безвізового режиму. У 2017 році вперше до Польщі мігрували 91% заробітчан, у 2018 році – 92,5%. Перша поїздка тривала три місяці у 2017 р. для 54% респондентів, у 2018 р. – для 63,6% наших співвітчизників.

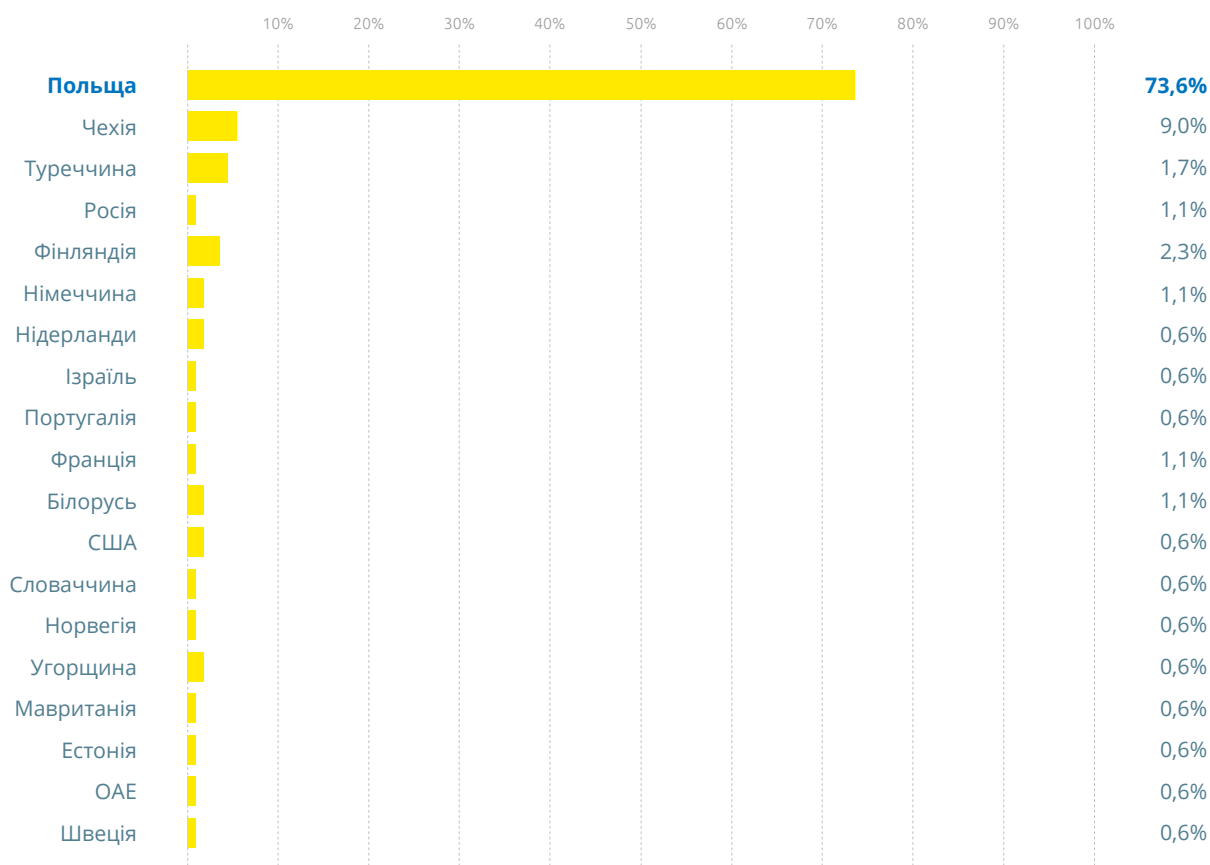
У якому році Ви вперше поїхали працювати за кордон?

В якій країні Ви працювали вперше?

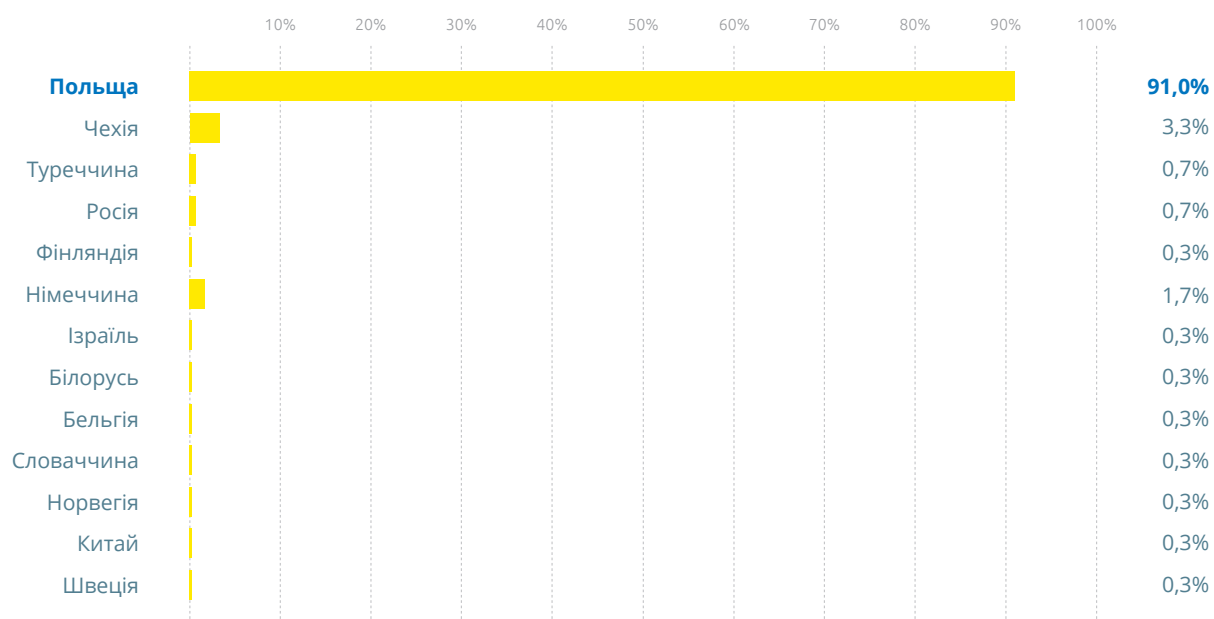
2 0 1 5

2 0 1 6

2 0 1 7

2 0 1 8

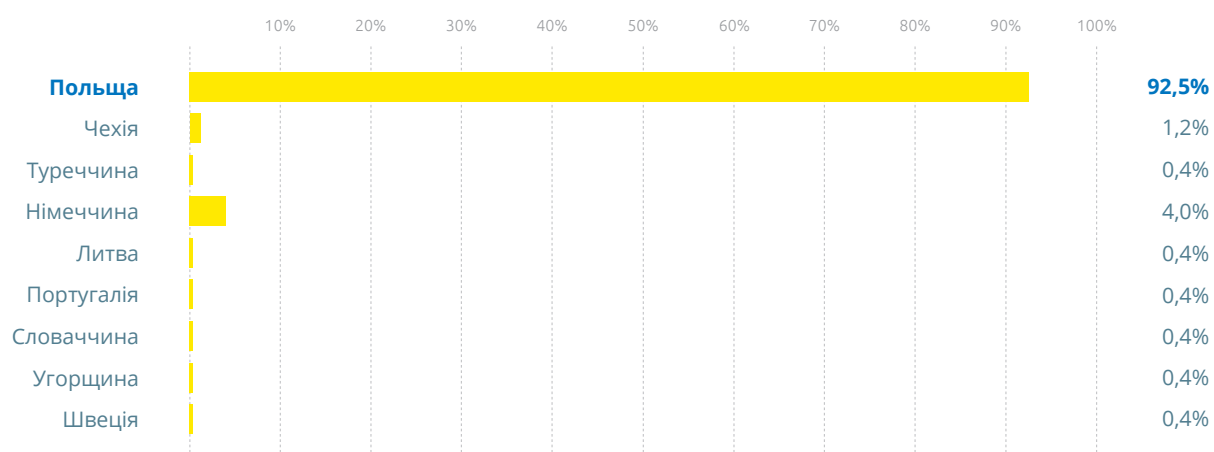

Рисунок 2

В якому році Ви вперше поїхали працювати за кордон?

Як довго Ви працювали за кордоном під час останнього візиту?

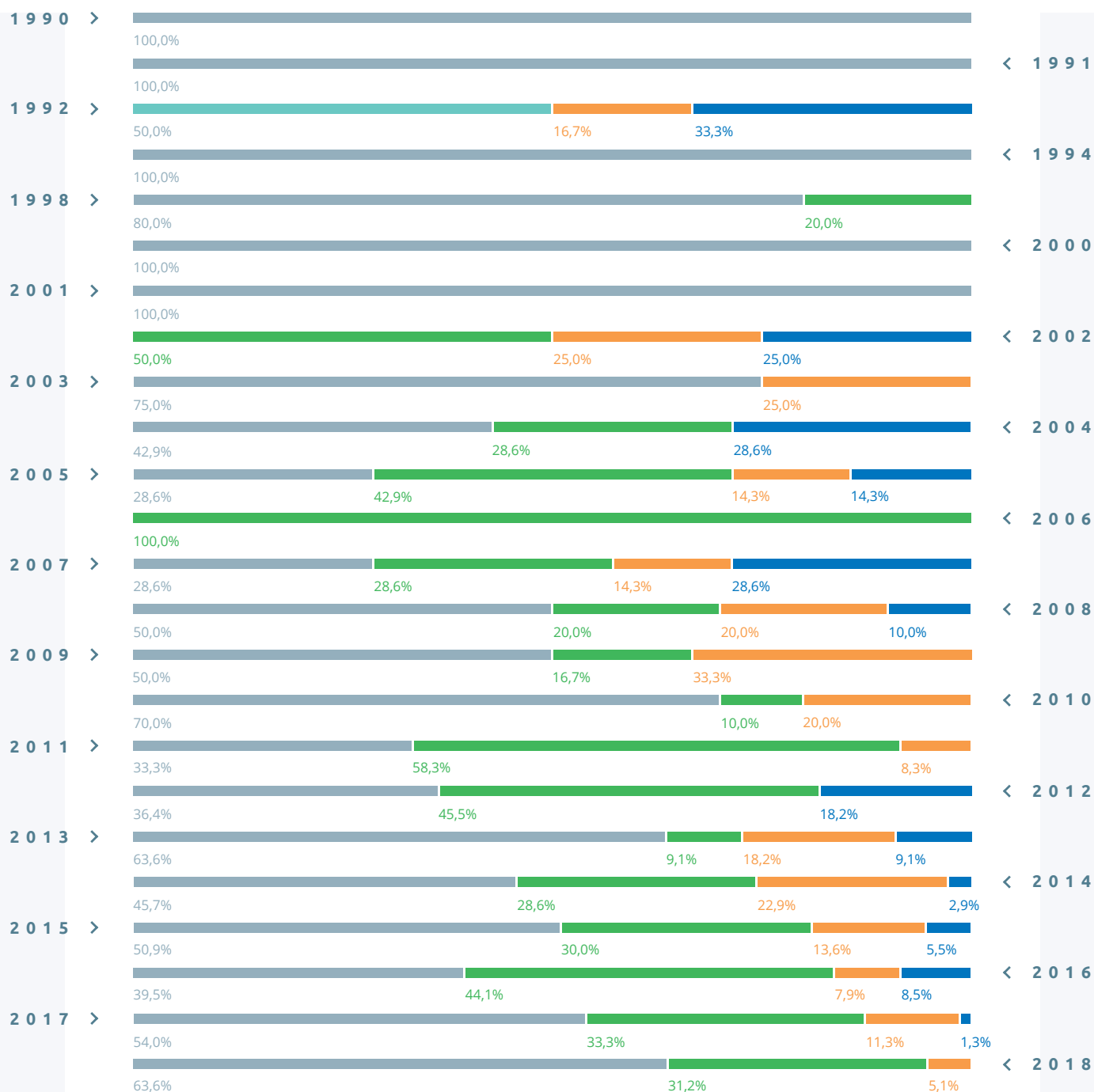
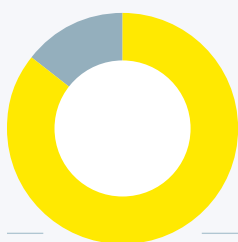

Рисунок 3

Вірність Польщі зберігають 85,8% заробітчан.

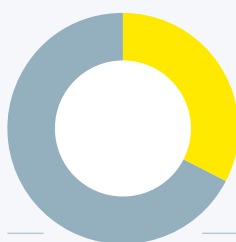
В якій країні Ви працювали вперше?

Чи наступне працевлаштування було в тій самій країні, куди Ви вперше приїхали на роботу?

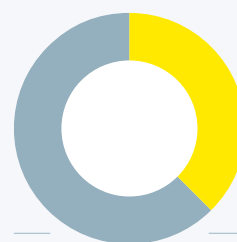
Польща

Так - 85,8% Ні - 14,2%

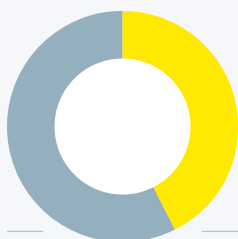
Чехія

Так - 32,6% Ні - 67,4%

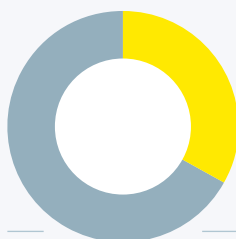
Туреччина

Так - 37,5% Ні - 62,5%

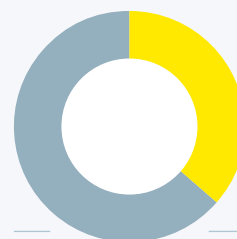
Росія

Так - 42,5% Ні - 57,5%

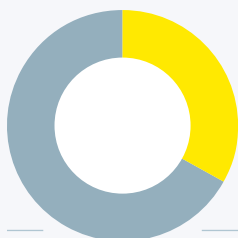
Швейцарія

Так - 33,3% Ні - 66,7%

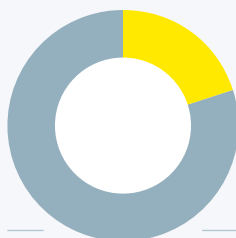
Фінляндія

Так - 36,4% Ні - 63,6%

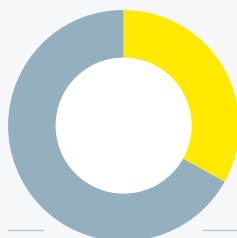
Німеччина

Так - 33,3% Ні - 66,7%

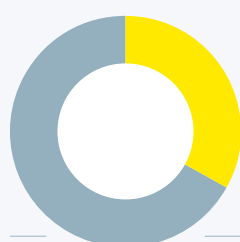
Ізраїль

Так - 20,0% Ні - 80,0%

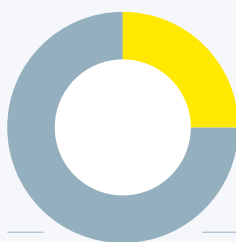
Португалія

Так - 33,3% Ні - 66,7%

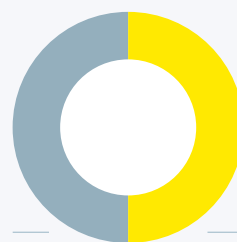
Білорусь

Так - 33,3% Ні - 66,7%

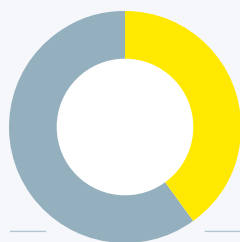
Словаччина

Так - 25,0% Ні - 75,0%

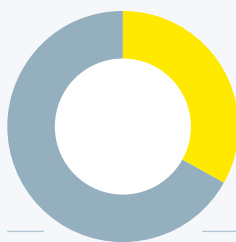
Норвегія

Так - 50,0% Ні - 50,0%

Італія

Так - 40,0% Ні - 60,0%

Швеція

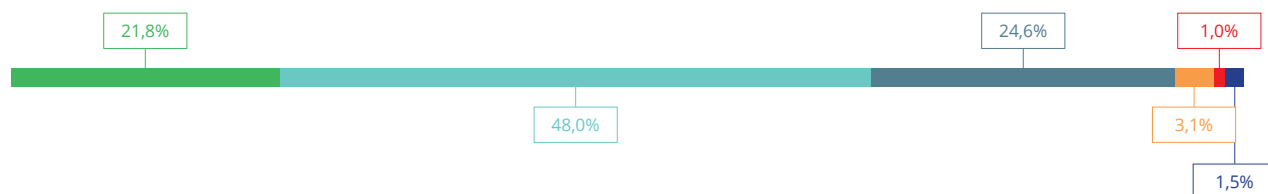
Так - 33,3% Ні - 66,7%

Рисунок 4

В цілому, досвід роботи у Польщі як дуже позитивний і скоріше позитивний оцінюють майже 70% українських мігрантів (серед тих, у кого перший досвід працевлаштування був у цій країні), ще 24,6% оцінили свій досвід як нейтральний.

Оцініть Ваш досвід роботи за кордоном?

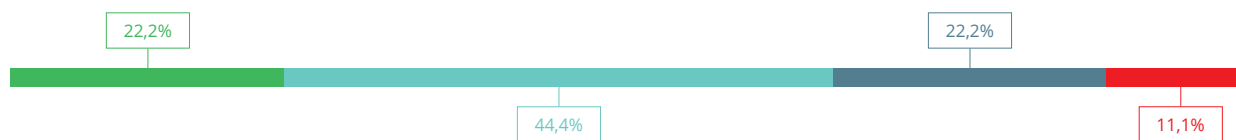
Польща

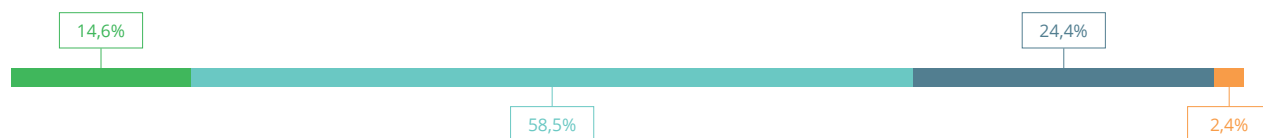
Чехія

Туреччина

Росія

Швейцарія

Данія

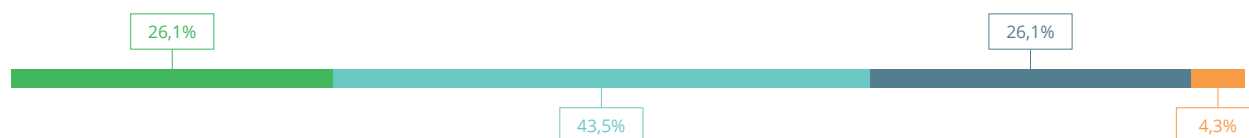
Фінляндія

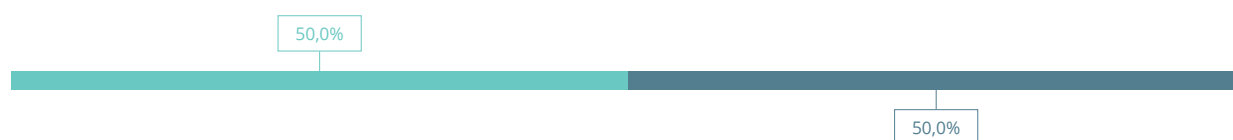
Болгарія

Німеччина

Нідерланди

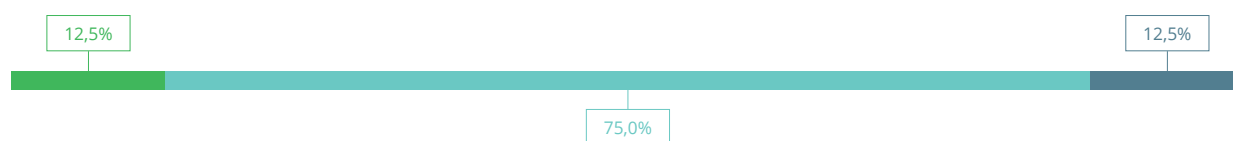
Ізраїль

Литва

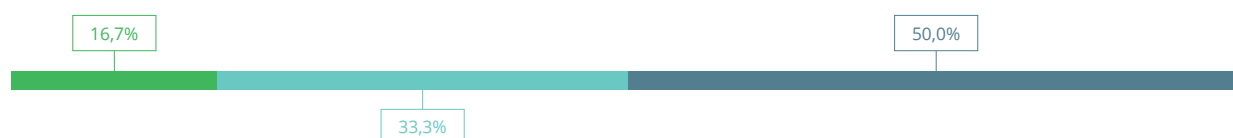
Португалія

Франція

Білорусь

Дуже позитивний

Скоріше позитивний

Нейтральний

Скоріше негативний

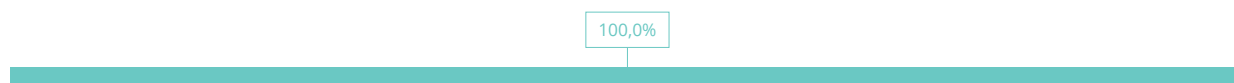
Дуже негативний

Важко відповісти

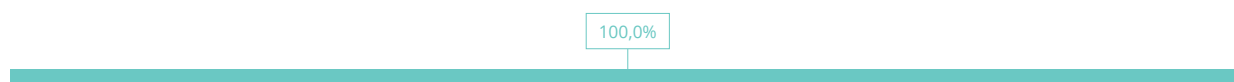
Бельгія

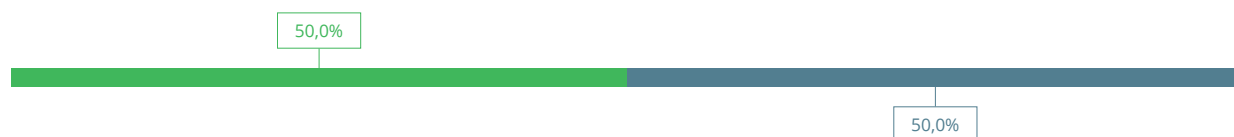
США

Словаччина

Норвегія

Італія

Угорщина

Мавританія

Естонія

Оман

100,0%

ОАЕ

100,0%

Китай

100,0%

Іспанія

100,0%

Швеція

11,1%

11,1%

77,8%

Рисунок 5

Дуже позитивний

Скоріше позитивний

Нейтральний

Скоріше негативний

Дуже негативний

Важко відповісти

Блок II.

Економічна скрута як причина четвертої хвилі міграції

Дослідники погоджуються у визначенні четвертої хвилі української трудової міграції (так званої «заробітчанської»):

Розпочалася у 1990-х роках; її головна причина – економічна скрута перехідного періоду в Україні.

Минуло 30 років. Показник у 76,2% красномовно свідчить – скрута триває, а перехідний період безсоромно затягнувся.

Які причини спонукали Вас поїхати працювати за кордон?

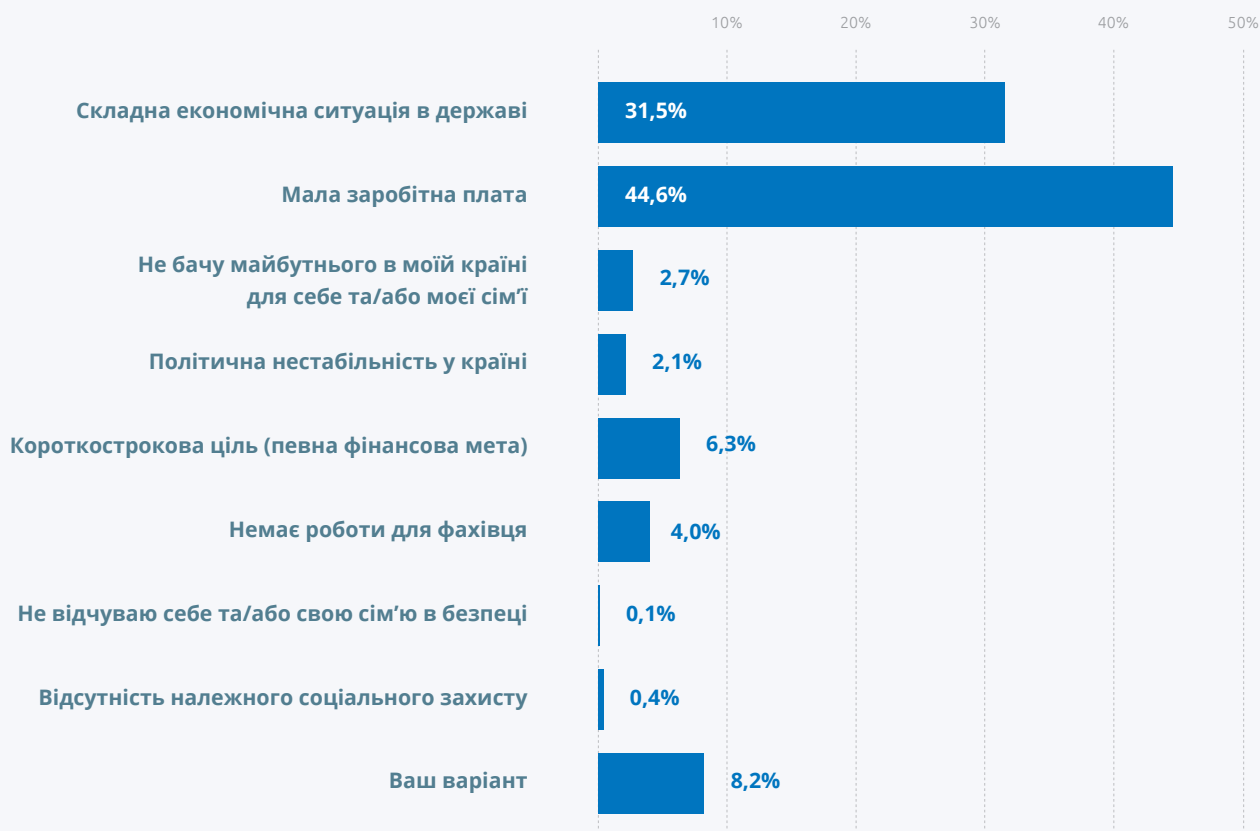

Рисунок 6

Блок III.

Кваліфікація і реальність

Міжнародна організація з питань міграції зазначає, що серед вивчених нею країн південного сходу Європи українці становлять найбільшу частку трудових мігрантів із вищою освітою (дослідження 2016 р.). І саме в цьому бачать головну загрозу для України, яка стрімко втрачає освічених і досвідчених фахівців.

Серед опитаних є інженери, зокрема будівельної галузі, фінансисти, педагоги, медичні працівники тощо. Попри це, 77,5% заробітчан виконували роботу нижче свого кваліфікаційного рівня, з них 52% – це особи з вищою та неповною вищою освітою. Серед причин такої невідповідності респонденти називали труднощі з пошуком роботи (22,9%), незнання мови (21,6%), відсутність попиту на здобуту професію (18,7%) тощо.

Чи виконували Ви роботу згідно
або вище свого кваліфікаційного рівня,
працюючи за кордоном останнього разу?

Так - 22,5%

Ні - 77,5%

Рисунок 7

Чи ця робота відповідала Вашому кваліфікаційному рівню?

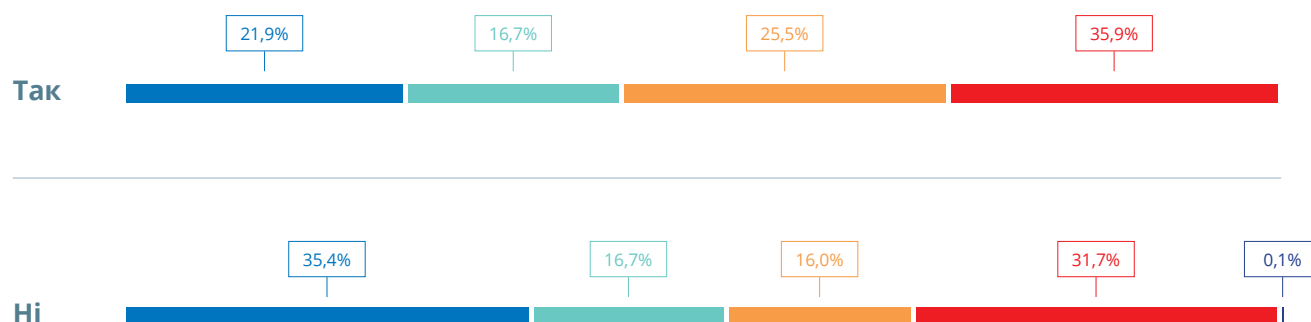

Рисунок 8

■ Вища освіта ■ Неповна вища освіта ■ Середня освіта ■ Спеціальна освіта ■ Науковий ступінь

Блок IV. Віза VS безвіз

Можливість офіційної роботи в рамках безвізового режиму вплинула на спад зацікавленості відкриттям робочої візи.

Проте, за спостереженнями рекрутингових компаній, тенденція знову змінюється на користь робочих віз, оскільки гостро відчувається проблема із продовженням легального перебування через затягування термінів виготовлення документів (воєводських дозволів і карт перебування).

В якому році Ви вперше поїхали працювати за кордон?

На підставі яких документів Ви перебували за кордоном останнього разу?

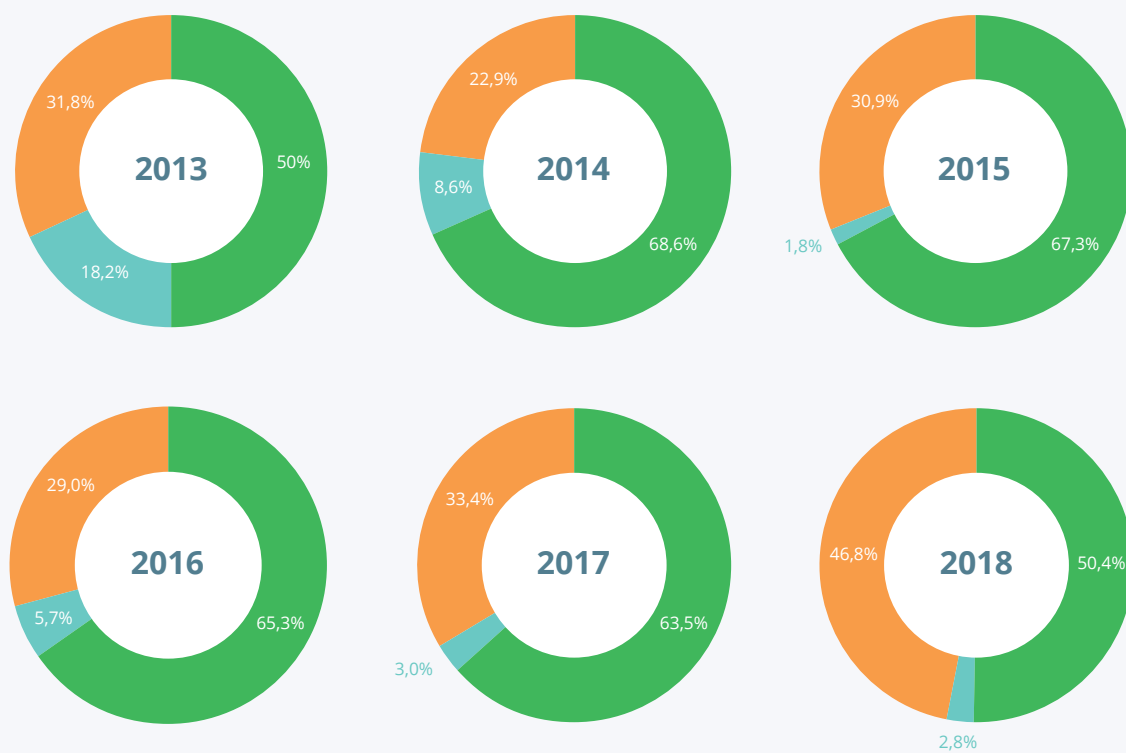

Рисунок 9

■ Робоча віза ■ Біометричний паспорт ■ Карта перебування (або її аналог)

Блок V. Агентство – ворог чи друг?

77,4% заробітчан не доводилося стикатися із шахрайством, але з тих 22,6%, чия відповідь була «так, стикався», майже половина нарікає на повну невідповідність реальних умов роботи заявленим, а друга половина оплачувала отримання вакансії та «пакету документів».

71% респондентів, які відчули шахрайські схеми в дії, користувалися послугами агентств, але 63% з них не перевіряли наявність ліцензії.

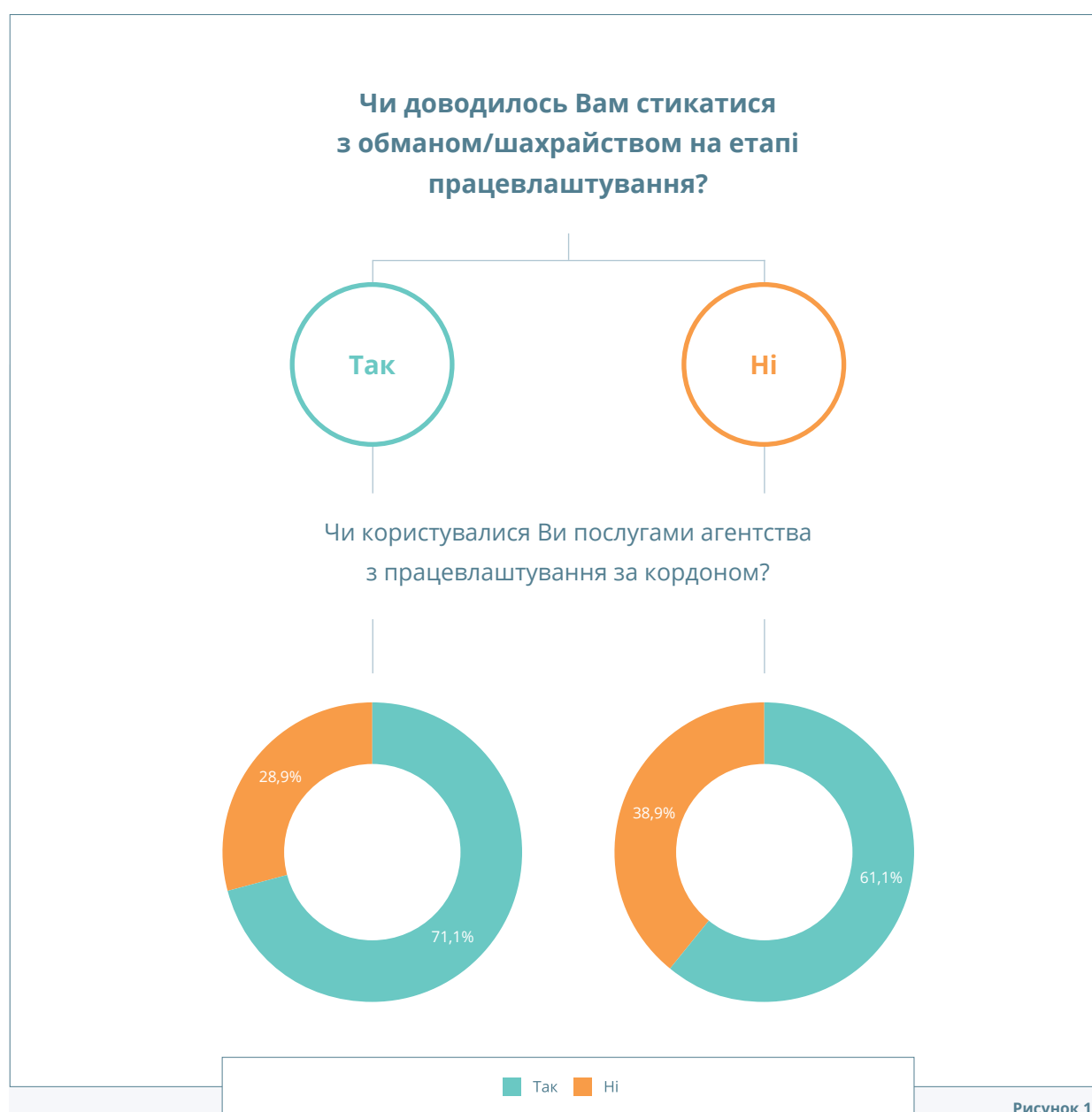
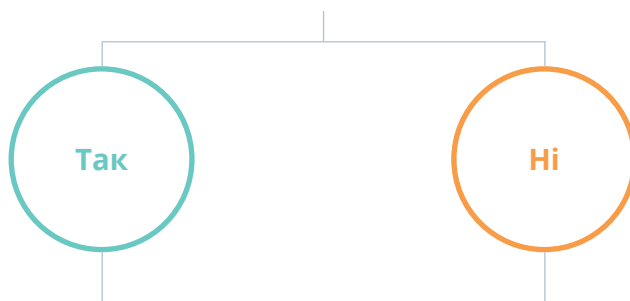

Рисунок 10

Чи доводилось Вам стикатися
з обманом/шахрайством на етапі
працевлаштування?

Чи перевіряли ви наявність в агентстві ліцензії
на надання послуг з працевлаштування за кордоном?

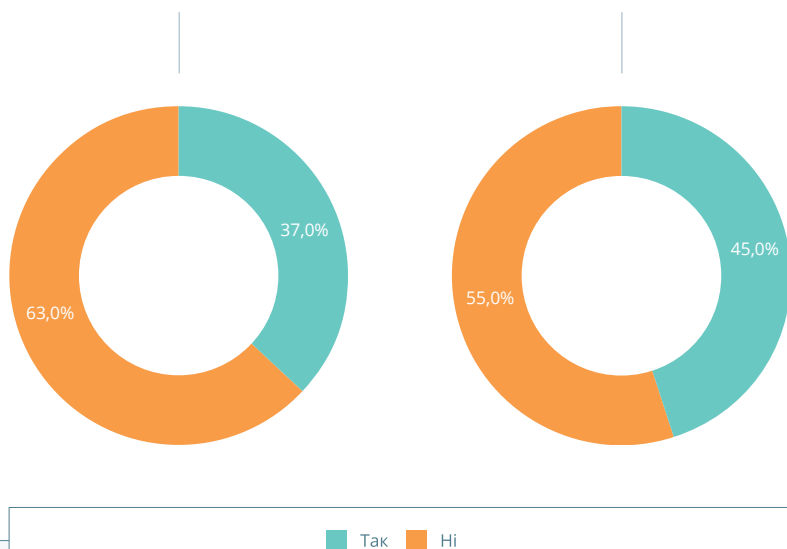

Рисунок 11

Яких кроків Ви очікуєте від агенцій з працевлаштування?

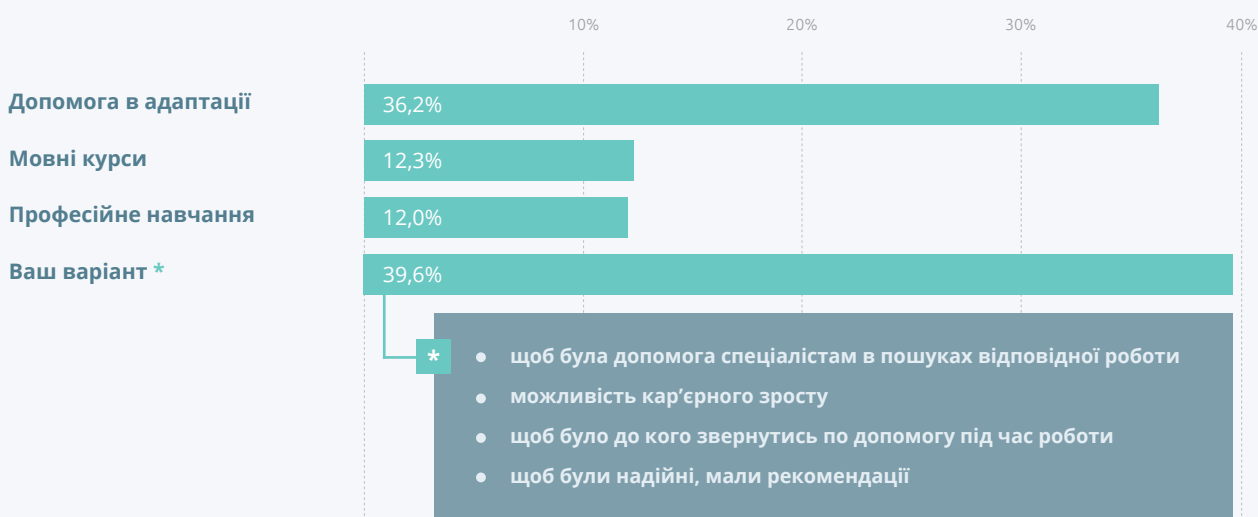
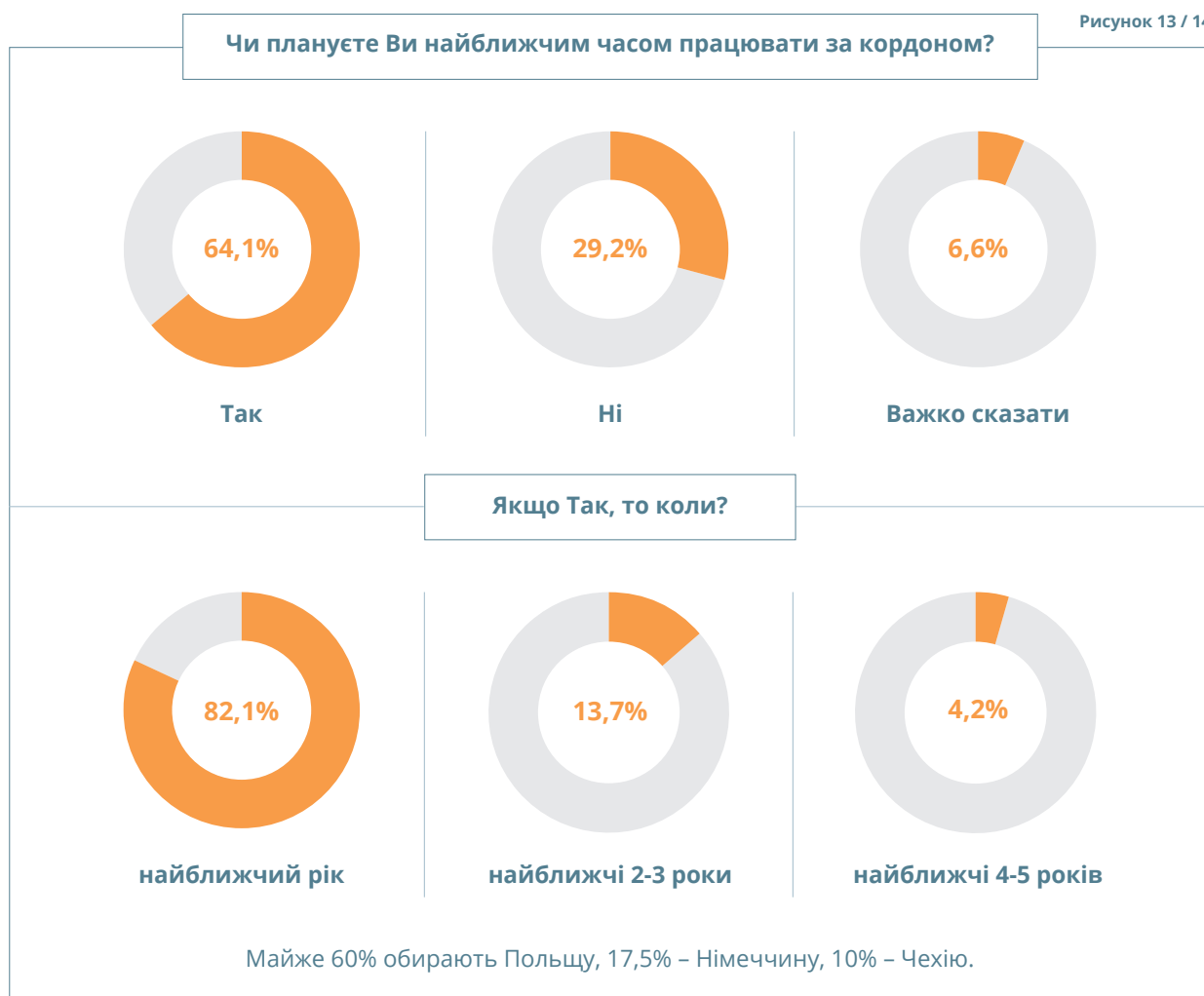

Рисунок 12

Блок VI. Робочі плани трудового мігранта

64% опитаних планують і надалі працювати за кордоном, з них 82% – протягом цього року.

Якщо так, то яка країна Вас цікавить?						
	Польща	59,4%	Фінляндія	0,8%	Туреччина	0,3%
	Німеччина	17,5%	Угорщина	0,8%	Нідерланди	0,3%
	Чехія	10,1%	Литва	0,6%	Португалія	0,3%
	Данія	1,1%	Італія	0,6%	Австрія	0,3%
	США	1,1%	Росія	0,5%	Іспанія	0,3%
	Словаччина	1,1%	Ізраїль	0,5%	Ірландія	0,3%
	Швеція	1,1%	Велика Британія	0,5%	Україна	0,3%
	Латвія	1,0%	Норвегія	0,5%	ОАЕ	0,2%
					Сингапур	0,2%
					Канада	0,2%

Рисунок 15

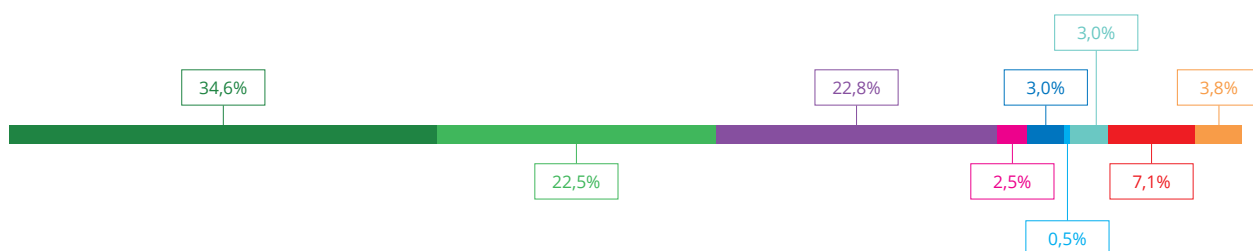
На користь Польщі свідчать: географічне положення (34,6%), позитивний досвід власний/інших (22,8%), рівень заробітку (22,5%), відсутність мовного бар'єра (7,1%).

Німеччину обирають за вищий заробіток (69,7%), позитивний досвід власний/інших (14,7%) і за можливість залишитися на ПМП (4,6%).

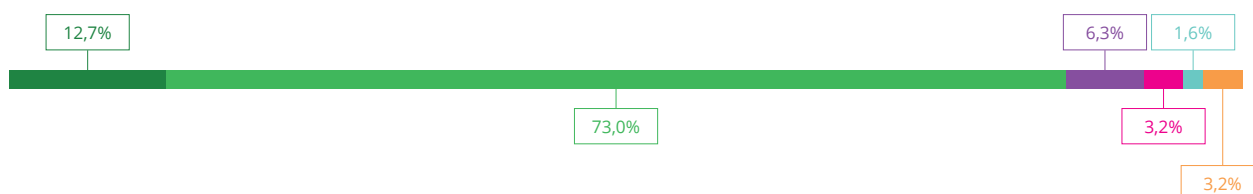
Чехія приваблює рівнем заробітку (73%), географічним положенням (12,7%) і позитивним досвідом (6,3%).

Якщо Так, то чому саме ця країна?

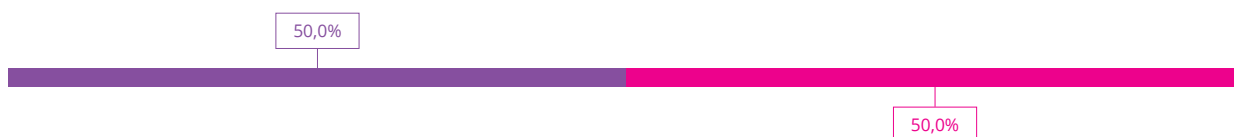
Польща

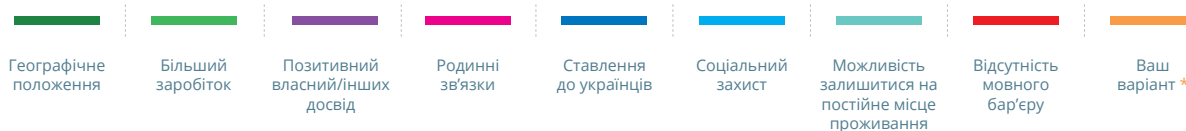
Чехія

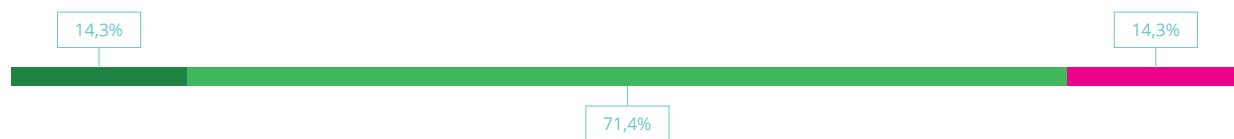
Туреччина

Росія

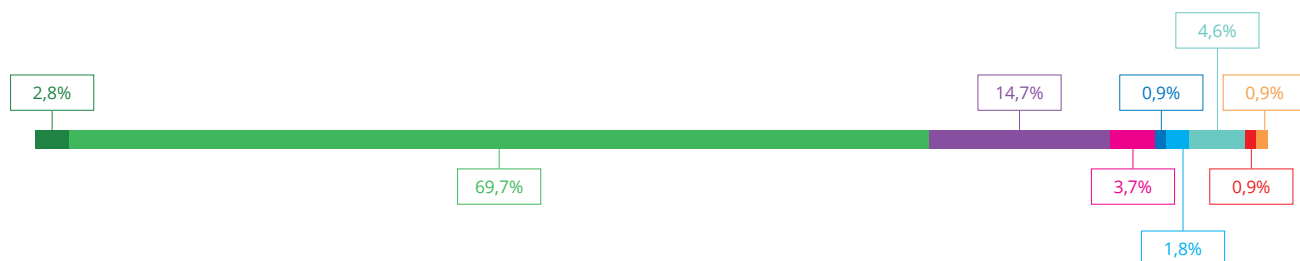
Данія

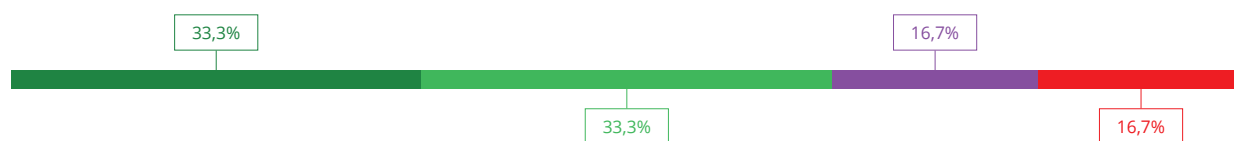
Фінляндія

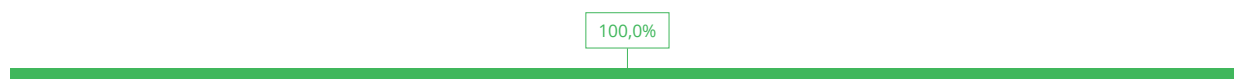
Німеччина

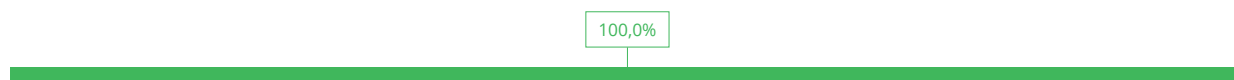
Латвія

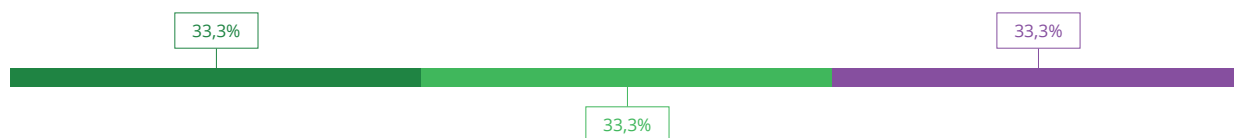
Нідерланди

Ізраїль

Велика Британія

Литва

100,0%

Португалія

50,0%

50,0%

США

85,7%

14,3%

Словаччина

14,3%

14,3%

71,4%

Норвегія

100,0%

Італія

50,0%

50,0%

Угорщина

25,0%

50,0%

25,0%

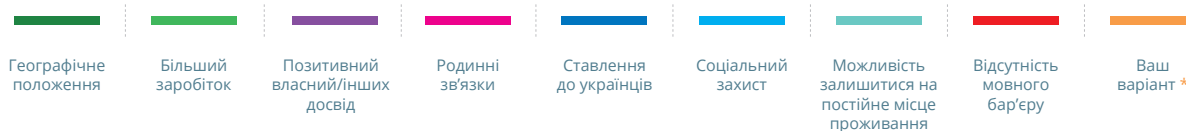
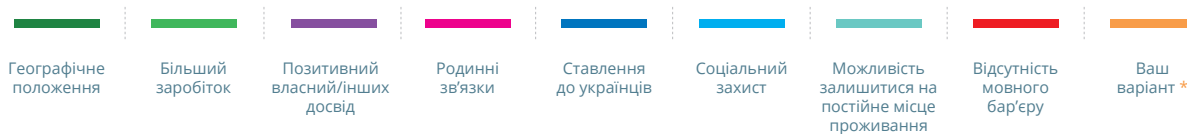

Рисунок 16

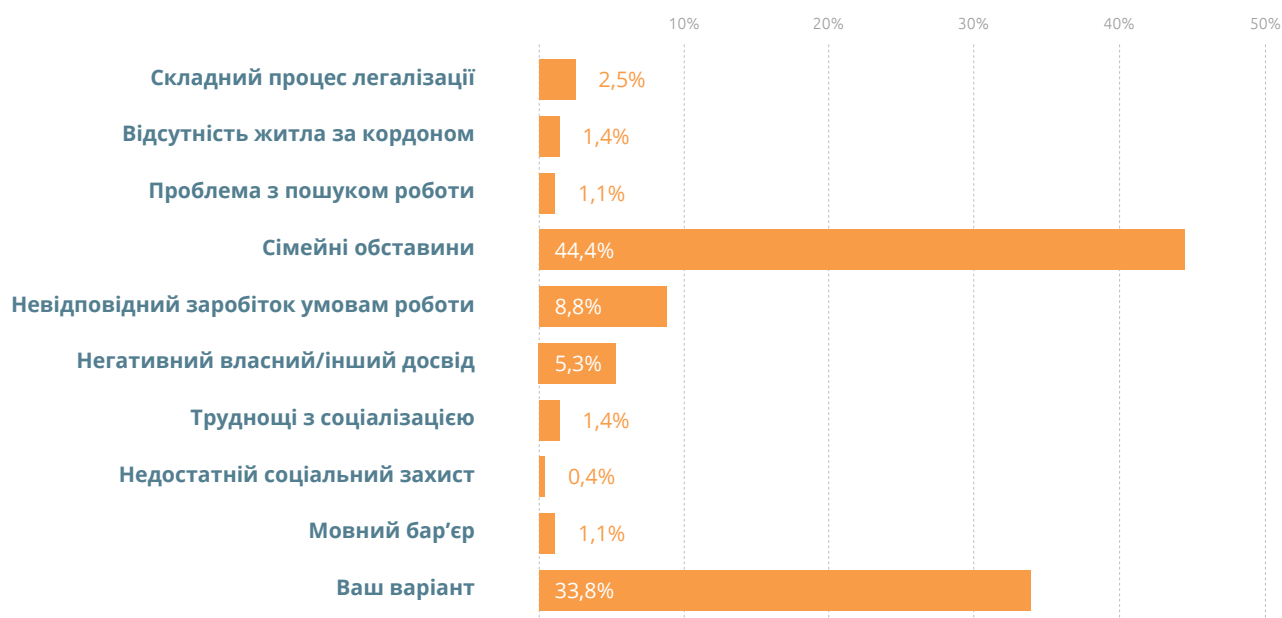
Водночас близько 30% респондентів найближчим часом не планують вирушати на заробітки. Із них 45% українців зупиняють сімейні обставини, 14% розчарувалися у відповідності заробітку умовам праці або ж мали негативний досвід. Цікавими є й інші причини, серед яких найчастіша – «маю роботу в Україні».

Решта:

*

- **вік**
- **проблеми зі здоров'ям**
- **важкі умови праці**
- **досягнув/ла мети заробітку**
- **проблема з пошуком роботи за спеціальністю**
- **немає на кого лишити дітей**
- **більше не хочу працювати за кордоном**
- **туга за рідними**

Якщо Ні, то чому?

Блок VII.

Із мігранта в емігранта

Чи готові Ви виїхати з України на постійне місце проживання?

Так, готовий і роблю певні кроки для цього

12,7%

У принципі готовий, але поки нічого для від'їзду не робив

18,6%

Поки не готовий, але хотів би, якщо будуть сприятливі обставини

17,8%

Не готовий за жодних умов

38,9%

Важко сказати

12,1%

Рисунок 18

Як виявилось, майже половина опитаних (49%) бажають виїхати за кордон на постійне місце проживання, з них 12,7% вже роблять для цього певні кроки, а решта чекає на сприятливі обставини.

Якщо так, В яку країну Ви збираєтеся виїхати?

Майже 61% українців віддають перевагу Польщі.

Проте, за умови однакових процедур працевлаштування, картина суттєво змінюється. На перше місце впевнено виходить Німеччина (24%), Польща посідає друге місце (19,3%), а в Україні лишилися б 13,7% потенційних заробітчан. По майже 6% опитаних обрало б Чехію і США, а 4,4% – Канаду.

Польща	60,9%
Чехія	10,9%
Туреччина	1,6%
Фінляндія	3,1%
Німеччина	17,2%
Литва	1,6%
Норвегія	1,6%
Угорщина	1,6%
Іспанія	1,6%

Рисунок 19

Яку країну Ви обрали б для працевлаштування за умови однакових процедур працевлаштування?

Німеччина	24,0%	Бельгія	0,4%
Польща	19,3%	Словаччина	0,4%
Україна	13,7%	Грузія	0,4%
Чехія	5,9%	Австрія	0,4%
США	5,9%	Угорщина	0,3%
Канада	4,4%	ОАЕ	0,3%
Велика Британія	3,5%	Ісландія	0,3%
Норвегія	2,5%	Росія	0,2%
Італія	2,2%	Болгарія	0,2%
Швеція	2,2%	Естонія	0,2%
Швейцарія	1,8%	Туреччина	0,1%
Нідерланди	1,8%	Греція	0,1%
Латвія	1,5%	Китай	0,1%
Іспанія	1,5%	Ірландія	0,1%
Франція	1,3%	Аргентина	0,1%
Ізраїль	1,2%	Нова Зеландія	0,1%
Литва	1,1%	Індія	0,1%
Данія	0,7%	Австралія	0,1%
Фінляндія	0,6%	Хорватія	0,1%
Португалія	0,5%		

Блок VIII. Witamy w Polsce

Підвищення рівня заробітної плати може переконати майже 40% опитаних залишитися працювати в Польщі на тривалий період часу. 13% українських мігрантів були б раді доступному житлу. Для 10% значною перевагою стало б володіння мовою.

Що переконало б Вас залишитися працювати у Польщі на тривалий період часу?

Саме тому мігранти наполегливо радять запроваджувати безкоштовні мовні курси (17,8%), а для 27% опитаних незнання мови перешкоджало під час роботи в цій країні.

Головними кроками, які б заохотили українців продовжити своє перебування в Польщі, наші співвітчизники вважають створення інформаційних ліній для заробітчан рідною мовою та юридичні консультації для українців (загалом 30,6%).

Що, на Вашу думку, необхідно реалізувати в Польщі, щоб Ви краще себе там почували?

Рис. 22

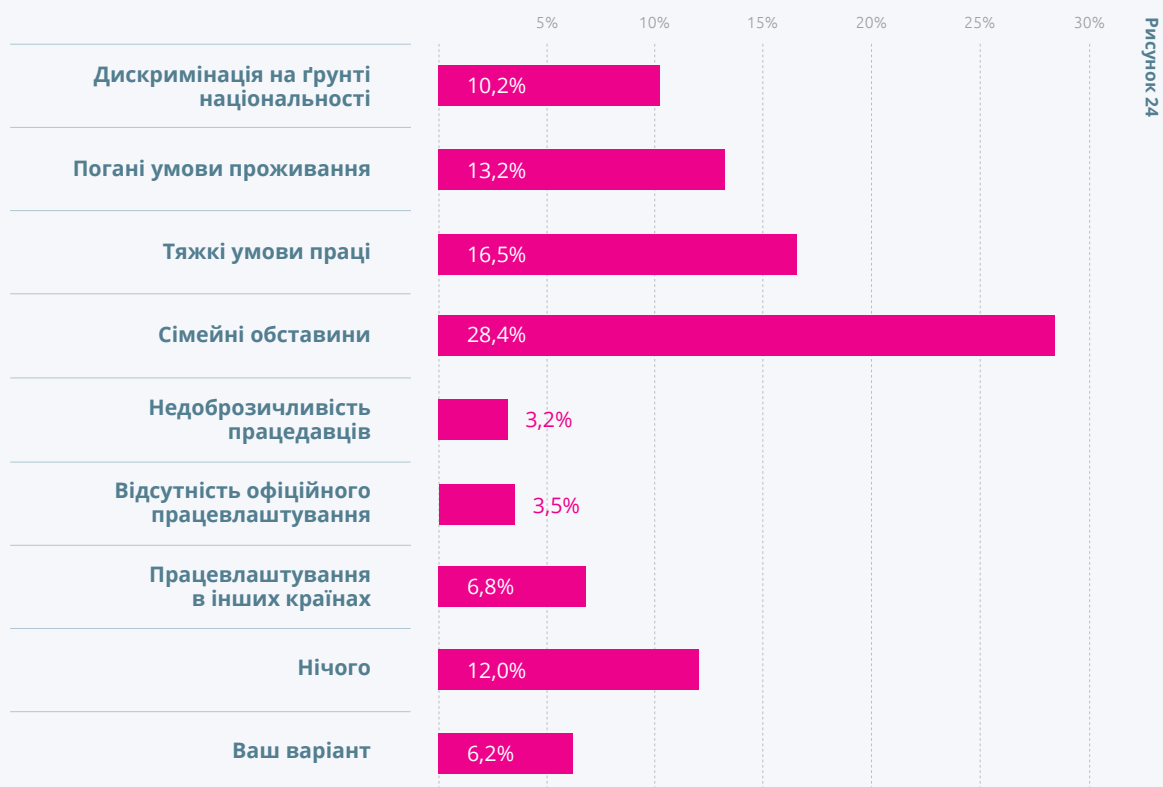
На важкі умови праці нарікають 15% опитаних, а для 16,5% саме це стало приводом для звільнення. 13,2% заробітчан ладні покинути роботу через погані умови проживання.

На які труднощі Ви найчастіше натрапляли під час роботи в Польщі?

Слід зазначити, що 86% мігрантів почувалися в безпеці у Польщі, а переважна більшість (73%) не відчувала ворожого ставлення до себе через національність. Однак, дискримінація на національному ґрунті послугувала б причиною припинення роботи для 10% опитаних.

Що змусило б Вас припинити роботу в Польщі?

Майже половина опитаних має близьких і знайомих серед поляків, проте туга за своєю родиною перешкоджає 13% мігрантів залишатися в Польщі на більш тривалий термін. Саме сімейні обставини змусили б 28,4% українців припинити роботу й повернутися додому.

Блок IX.

Оптимальне місце праці

Для половини опитаних мігрантів вирішальну роль у виборі вакансії відіграє ставка.

Аналізуючи фактори, що впливають на вибір того чи іншого місця працевлаштування, респонденти надають перевагу роботі протягом 8-10 годин на добу (40,2%) при обов'язковій наявності вихідних (87,8%).

Скільки годин Ви хотіли б працювати на добу?

■ 8 годин	30,3%
■ Від 8 до 10 годин	40,2%
■ Від 10 годин до 12 годин	22,8%
■ Понад 12 годин	6,8%

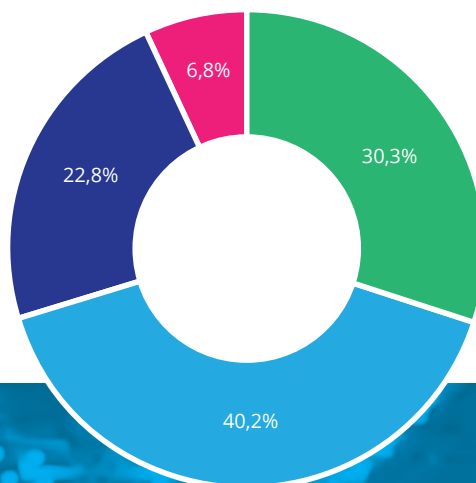

Рисунок 25

Чи хотіли б Ви працювати без вихідних днів?

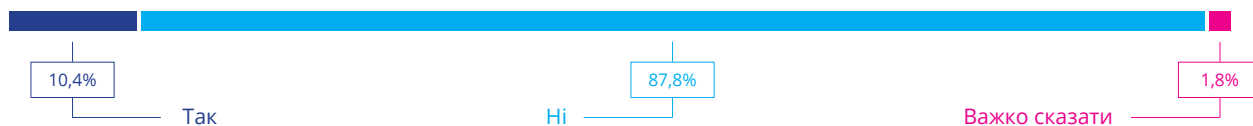

Рисунок 26

Важливими чинниками є надання безкоштовного житла (8,9%), відсутність нічних змін (7,4%), можливість працевлаштування для пари (6,8%). На користь останнього фактору свідчить факт, що 38% опитаних працювали разом із членами родини.

Що є вирішальним для Вас фактором під час роботи?

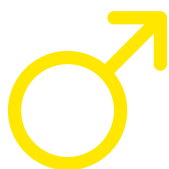
ставка	52,0%
кількість годин	12,8%
графік без нічних змін	7,4%
можливість працевлаштування для пари	6,8%
не вимагається знання польської мови	1,0%
сидяча робота	1,0%
лише теплий цех	1,2%
безкоштовне житло	8,9%
кількість осіб в кімнаті	2,4%
безплатний щоденний доїзд	0,8%
безкоштовне харчування або їдальня з помірними цінами	1,2%
розвинена інфраструктура населеного пункту	0,7%
можливість продовження перебування та роботи	1,4%
свій найважливіший фактор	2,2%

Ці показники послугували обґрунтуванням оцінки привабливості вакансії.

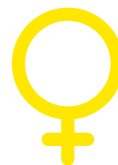
Рисунок 27

Блок X.

Демографічний профіль сучасного мігранта

60,2%
Чол.

39,8%
Жін.

Ваш вік?

18-29	37,8%
30-39	30,5%
40-49	21,9%
50-59	8,9%
60 і старші	0,9%

Ваша освіта?

Вища освіта	31,3%
Неповна вища освіта	16,7%
Середня освіта	19,0%
Спеціальна освіта	33,0%
Науковий ступінь	0,1%

Ваш регіон проживання?

Захід	34,2%
Схід	10,5%
Північ	10,8%
Південь	13,0%
Центр	31,5%

Тип населеного пункту?

Місто	68,7%
Село	19,6%
Селище міського типу	11,7%

Ваш сімейний статус?

Одружений/Заміжня	52,0%
Неодружений/ Не заміжня	32,0%
Розведений/а	9,0%
Перебуваю в цивільному шлюбі	6,4%

Чи маєте Ви дітей?

Так	57,4%
Ні	42,6%

Рисунок 28

Методологія дослідження

Терміни проведення дослідження: 20 грудня 2018 року – 15 січня 2019 року.

Під час дослідження було опитано 1025 респондентів віком від 18 років з усіх регіонів України, за винятком Криму й окупованих територій Донецької і Луганської областей.

Вибірка опитування будувалася методом генерації випадкових чисел. Теоретична похибка вибірки (з врахуванням дизайн-ефекту – 1.1) не перевищує 3,1% з імовірністю 0,95.

Дослідження було ініційоване компанією Foreign Personnel Service й Польсько-українською господарчою палатою в рамках соціальної кампанії «Партнерство та працевлаштування»

Дослідження реалізовано дослідницьким центром «Центр соціальних досліджень» Національного університету «Острозька академія».

Партнерство та працевлаштування

Соціальна кампанія, організована Польсько-Українською Господарчою Палатою і спрямована до працівників з України, роботодавців та агентств із працевлаштування в Польщі й Україні.

Місія та цілі кампанії

Боротьба з патологіями на ринку підбору персоналу та працевлаштування громадян України у Польщі й Україні.

Підтримка у процесі адаптації працівників з України в Польщі та після повернення на батьківщину.

Розвиток двостороннього співробітництва у сфері міжнародного працевлаштування, підвищення кваліфікації працівників, організації професійних стажувань для студентів та проведення наукових досліджень.

Розробка сприятливих юридичних рішень у сфері трудової міграції, обмін досвідом та побудова позитивних польсько-українських відносин.

Участь у реалізації державних програм з питань протидії торгівлі людьми у Польщі та Україні.

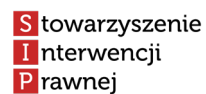

**ПАРТНЕРСТВО ТА
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ**

Стратегічні партнери:

Громадські партнери:

Медіа-патронат:

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЕКТ

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬ ТРУДОВОГО МІГРАНТА З УКРАЇНИ

КОНТАКТИ

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ГОСПОДАРЧА ПАЛАТА

+48 575 512 512 / info@partnerstwo.info

www.partnerstwo.info

FOREIGN PERSONNEL SERVICE

+38 068 389 216 / fps@fps.com.ua

www.fps.com.ua

2019

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН: MEDIA TRUST
www.mediatrust.pl